

Maastamuuttajan omaisuustulojen ja kohdemaan verotuksen välinen yhteys

Seurantaraportti

2/24

Raportti on tuotettu joukkorahoittajien sekä Palkansaajasäätiön tuella.

Finnwatch on yritystoiminnan globaaleja vaikutuksia tutkiva kansalaisjärjestö. Finnwatchin taustalla vaikuttaa 11 kehitys-, ympäristö-, ay- ja kuluttajajärjestöä: Solidaarisuus, Eettisen kaupan puolesta, Suomen Ammattiliittojen Solidaarisuuskeskus SASK, Attac, Kirkon Ulkomaanapu, Suomalaiset kehitysjärjestöt Fingo, Dalitien solidaarisuusverkosto, Maan ystävät, Kuluttajaliitto, Kansalaisjärjestöjen ihmisoikeussäätiö KIOS ja Suomen Lähetysseura.

Julkaisuajankohta: helmikuu 2024

Kansikuva: Finnwatch

Sisältö

1. Johdanto.....	4
2. Omaisuuden luovutuksiin liittyvä verotus maastamuuttotilanteissa	5
2.1 Verotukselta voi välttyä siirtämällä asuinkirjat ulkomaille	5
2.2 Maastamuuton jälkeisen verovelvollisuuden laajentaminen.....	9
2.3 Aiempia selvityksiä verosyistä tapahtuvien muuttojen yleisyydestä	10
3. Millaisiin maihin varakkaimpien muutot suuntautuvat muita useammin?	13
3.1 Muuttojen kohdemaat eri omaisuustuloryhmissä.....	13
3.2 Muuttokohteena olevan maan myyntivoittoverotuksen ja muuttajan omaisuustulojen välillä selkeä yhteys.....	18
3.3 Kohdemaan perintö- ja lahjaverotuksen kohdalla yhteyttä maastamuuttajan omaisuustuloihin ei havaittu	20
3.4 Tulosten tulkinnasta.....	21
4. Yhteenveto	21
5. Suositukset	23
LIITE 1: Tietoja taulukossa 1 esitettyjen kohdemaiden verotuksesta.....	25
LIITE 2: Tietoja taulukossa 2 esitettyjen kohdemaiden verotuksesta.....	26

1. Johdanto

Suomessa omaisuuden myyntivoitot ovat pääsääntöisesti veronalaista tuloa ja vastikkeettomista luovutuksista peritään perintö- tai lahjaveroa. Veroilta voi kuitenkin tietyissä tapauksissa välttyä siirtämällä verotukselliset asuinkirjat ulkomaille ennen omaisuuden luovutusta. Jos uusi asuinmaa ei kanna omaisuuden luovutuksiin liittyviä veroja, voivat luovutuksessa realisoituvat Suomessa kerrytetyt arvonnousut jäädä kokonaan verottomatta.

Maastamuuttotilanteisiin liittyvät verotuskysymykset nousivat laajaan julkiseen keskusteluun Sanna Marinin hallituskaudella, kun valtiovarainministeriö julkaisi ensin arvonnousuveron käyttöönotton edellytyksiä koskevan selvityksen¹ ja valmisteli sen pohjalta (sittemmin hyllytetyn) lakiluonnoksen veromallin käyttöönottamiseksi². Uudelleen aihe nousi pintaan vuoden 2023 lopulla Helsingin Sanomien uutisoitua varakkaiden eläkeläisten Sveitsiin suuntautuvista muutoista³.

Finnwatch tutki varakkaiden maastamuuttojen ja kohdemaan verotuksen yhteyttä ensimmäisen kerran vuonna 2020. Tuolloin tutkimuksessa tarkasteltiin Tilastokeskuksen toimittaman tilastoaineiston valossa sitä, minkälaisiin kohdemaihin suuria omaisuustuloja saaneet muuttavat muita useammin. Kohdemaita vertailtiin niiden myyntivoitto-, perintö- ja lahjaverotuksen näkökulmasta. Vuosina 2014–2018 tapahtuneet maastamuutot kattava raportti osoitti, että maastamuuttajan omaisuustulojen määrällä ja kohdemaan verotuksella oli selkeä yhteys: suuria omaisuustuloja saavat olivat muuttaneet selvästi muita useammin maihin, jotka eivät peri lainkaan myyntivoittoveroja. Tämän seurantaraportin tavoitteena on selvittää, miltä tilanne näyttää tuoreimpien vuodet 2019–2022 kattavien tilastojen valossa.

1 Valtiovarainministeriö. (2020). Selvitys luonnollisten henkilöiden maastapoistumisverosta - Suomessa asumisaikana kertyneen omaisuuden realisoitumattoman arvonnousun verotus maastamuuttotilanteessa. Valtiovarainministeriön julkaisu 2020:9. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-367-061-7>

2 Valtiovarainministeriö. (12.8.2022). Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi tuloverolain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta luonnollisten henkilöiden omaisuuden arvonnousutulon johdosta määrättävän veron käyttöönottamiseksi. <https://vm.fi/hanke?tunnus=VM188:00/2021>

3 Pietiläinen, T. (20.12.2023). Eläköityviä toimitusjohtajia muuttanut Sveitsiin – Suomi ei voi verottaa siellä suuria lisäeläkkeitä. Helsingin Sanomat. Haettu 31.1.2024 osoitteesta <https://www.hs.fi/talous/art-2000010059266.html>

2. Omaisuuden luovutuksiin liittyvä verotus maastamuutto-tilanteissa

2.1 Verotukselta voi välttyä siirtämällä asuinkirjat ulkomaille

Suomessa omaisuuden myyntivoitot ovat tiettyjä poikkeuksia lukuun ottamatta veronalaista tuloa, ja niin kutsutuista vastikkeettomista luovutuksista peritään perintö- tai lahjaveroa. Verotukselta on kuitenkin mahdollista välttyä muuttamalla verotukselliset asuinkirjat ulkomaille ennen omaisuuden luovutusta. Tämä voi tapahtua joko hakeutumalla Suomessa rajoitetusti verovelvolliseksi tai muuttamalla kohdemaahan, jonka kanssa solmittu maiden välinen verosopimus määrittää verotusoikeuden yksinomaan verosopimuksen mukaiselle asuinmaalle.

Rajoitetusti verovelvolliseksi hakeutuminen tarkoittaa, että verovelvollinen osoittaa Verohallinnolle, ettei hänellä ole enää maastamuuton jälkeen olennaisia siteitä Suomeen. Rajoitetusti verovelvollisena henkilö on verovelvollinen Suomeen vain Suomesta saaduista tuloista.⁴ Esimerkiksi muuton jälkeen saatuja sijoitusomaisuuden myyntivoittoja ei katsota Suomesta saaduiksi tuloiksi, vaikka omaisuuden arvonnousu olisi tapahtunut henkilön asuessa Suomessa.

Jos verovelvollinen ei ole osoittanut olennaisten siteiden katkenneen, henkilö katsotaan Suomessa yleisesti verovelvolliseksi muuttovuonna ja sitä seuraavana kolmena vuotena.⁵ Yleisesti verovelvollisen tulee maksaa Suomeen veroja maailmanlaajuisista tuloistaan eli myös esimerkiksi ulkomailla asuessa realisoituneista myyntivoitoista. Osa Suomen verosopimuksista kuitenkin rajoittaa tätä niin kutsutun kolmen vuoden säännön sovel-

⁴ Yleisestä ja rajoitetusta verovelvollisuudesta säädetään tuloverolain 9 §:ssä. Pykälän mukaan yleisesti verovelvollisia ovat verovuonna Suomessa asunut henkilö, kotimainen yhteisö, ulkomailla perustettu tai rekisteröity yhteisö, jonka tosiasiallinen johtopaikka sijaitsee Suomessa, yhteisetuus ja kuolinpesä. Rajoitetusti verovelvollisia ovat puolestaan kaikki ne, jotka eivät ole yleisesti verovelvollisia. Yleisesti verovelvollisen tulee maksaa Suomeen veroa maailmanlaajuisista tuloistaan. Rajoitetusti verovelvollinen on velvollinen maksamaan veroa Suomeen vain Suomesta saaduista tuloista.

⁵ Nk. kolmen vuoden sääntö pohjautuu tuloverolain 11 §:ään, jossa on määritetty, mitä Suomessa asumisella kyseisessä laissa tarkoitetaan. Jotta henkilöä ei katsottaisi Suomessa asuvaksi ja sen myötä yleisesti verovelvolliseksi vielä kolme vuotta muuttovuoden jälkeen, tulee henkilön näyttää, ettei hänellä ole ollut olennaisia siteitä Suomeen kyseessä olevan verovuoden aikana. Olennaisten siteiden määritelmä pohjaa oikeuskäytäntöön ja niiden olemassaoloa arvioidaan tapauskohtaisesti.

tamista, ja antaa myyntivoittojen verotusoikeuden heti yksinomaan verosopimuksen mukaiselle asuinmaalle.⁶

Kun henkilö muuttaa edellä kuvatusti verotukselliset asuinkirjansa ulkomaille, Suomen verotusoikeus omaisuuden luovutusvoittoiin ja Suomessa kartutettuihin arvonnousuihin pääsääntöisesti päättyy, ja verotus määräytyy kohdemaan verolainsäädännön mukaisesti. Jos kohdemaassa ei kanneta lainkaan myyntivoitto-, lahja- tai perintöveroa, voi omaisuuden myydä tai luovuttaa eteenpäin verovapaasti. Perintö- ja lahjaveron kohdalla verovapauden saavuttaminen edellyttää usein, että sekä antaja että saaja asuvat maassa, jossa veroa ei peritä.

Myyntivoitto-, perintö- ja lahjaverotus Suomessa

Myyntivoitot (luovutusvoitot) ovat veronalaista tuloa tuloverolaissa (TVL) määriteltyjä poikkeuksia lukuunottamatta. Myyntivoittoa katsotaan TVL 46 § mukaisesti syntyvän, jos omaisuuden luovutushinta ylittää sen hankintamenon poistamattoman osan ja voiton hankkimisesta aiheutuneet kulut. Myyntivoitoista maksetaan tällöin veroa normaalin pääomatuloverokannan mukaisesti. Jos verovelvollisen pääomatulot alittavat 30 000 euroa, peritään pääomatuloista 30 prosentin pääomatulovero. Rajan ylittävältä osuudelta vero on 34 prosenttia kaikki pääomatulot huomioiden.⁷

Perintö ja lahja ovat luonteeltaan vastikkeettomia luovutuksia, joten niihin ei kohdistu myyntivoittojen verotusta. Sen sijaan näitä luovutuksia verotetaan Suomessa perintö- tai lahjaverolla. Perintöveron kohdalla edellytyksenä on, että joko antaja tai saaja on asunut Suomessa kuolinhetkellä. Lahjaveron kohdalla ratkaisevaa on henkilöiden asuinpaikka lahjan antohetkellä. Sekä perinnön että lahjan kohdalla perittävä veroprosentti riippuu perinnön tai lahjan suuruudesta sekä antajan ja saajan sukulaissuhteesta.⁸

6 Verosopimuksissa muuhun kuin kiinteään omaisuuteen liittyvien myyntivoittojen verotusoikeus on pääsääntöisesti annettu verovelvollisen verosopimuksen mukaiselle asuinvaltiolle. Suomi on kuitenkin neuvotellut useisiin verosopimukseen poikkeusmääräyksen (nk. ympätty kolmen vuoden sääntö), jonka perusteella Suomella on oikeus verottaa kansallisen lainsäädännön nojalla Suomessa asuvaksi katsotun verovelvollisen tuloa vielä muuttovuonna ja sitä seuraavana kolmena vuotena. Määräys sisältyy verosopimusten kaksinkertaisen verotuksen poistamista koskevaan artiklaan. Kaikissa verosopimuksissa poikkeusmääräystä ei kuitenkaan ole.

7 Myyntivoittojen veronalaisuudesta on säädetty tuloverolain (TVL) 45 ja 45a §:issä, ja osittain tai kokonaan verovapaat luovutusvoitot on eritelty TVL 48 ja 49 §:issä. Veroprosenteista on säädetty TVL 124 §:ssä.

8 Suorittamisvelvollisuudesta on säädetty perintö- ja lahjaverolain (PerVL) pykälissä 4 ja 18. Prosentit käyvät ilmi PerVL pykälistä 14 ja 19a.

Myyntivoitto-, perintö- ja lahjaverotus maailmalla

Myyntivoittojen verotus on kansainvälisesti hyvin yleistä. Valtaosa maista verottaa luonnollisten henkilöiden saamia myyntivoittoja joko erillisellä myyntivoittoverolla tai yleisen tuloveroprosentin mukaisesti.⁹ Joissain maissa myyntivoitot ovat kuitenkin vapautettuja veroista tai luonnollisten henkilöiden tuloja ei veroteta lainkaan. Tämä on yleistä erityisesti veroparatiiseiksi kutsutuissa maissa. Lisäksi osa maista houkuttelee varakkaita maastamuuttajia ulkomailta saadut tulot kokonaan tai osin vapauttavien erityisvero-ohjelmien avulla. Tutkimuslaitos EU Tax Observatoryn mukaan erilaiset varakkaille suunnatut erityisvero-ohjelmat ovat lisääntyneet viime vuosina merkittävästi¹⁰.

Suomen myyntivoittoverotus on kansainvälisesti vertailtuna melko kireää: yhdysvaltalaisen ajatuspaja Tax Foundationin mukaan Suomi sijoittui vuonna 2023 Euroopan maiden myyntivoittoveroja vertailtaessa Saksan kanssa jaetulle kolmannelle sijalle¹¹. Nimellisten veroasteiden vertailu ei kuitenkaan ota huomioon erilaisia poikkeussäännöksiä, joilla voi olla iso vaikutus efektiivisiin veroasteisiin. Suomessa efektiivisestä veroasteesta voi muodostua huomattavasti nimellistä veroastetta matalampi niin kutsutun hankintameno-oletaman vuoksi.

Perintö- ja lahjaveron kohdalla tilanne on hieman erilainen: perintö- ja lahjaveroa perivät maat ovat maailmanlaajuisesti vähemmistössä ja moni maa on luopunut perintö- ja lahjaverosta viime vuosien aikana. Mitenkään poikkeuksellista perintöjen ja lahjojen verottaminen ei kuitenkaan ole: perintöveroa periviä maita on edelleen kymmeniä, ja veroa pidetään yleisesti hyvänä veromuotona muun muassa siksi, että sillä on moniin muihin veroihin verrattuna vain vähän käyttäytymisvaikutuksia¹².

Perintöveron kohdalla myös veromalli vaihtelee maittain. Suomessa perintövero kohdistuu kunkin perijän saamaan osuuteen ja verovelvollisia ovat kaikki perinnönsaajat omasta perintöosuudestaan. Osassa maista on puolestaan käytössä niin kutsuttu jäämistövero, joka kohdistuu kuolleen henkilön jättämään varallisuuteen kokonaisuudessaan. Perintöveroa perivien OECD-maiden keskuudessa Suomen perintöverotuksen taso asettuu keskikastiin¹³.

9 Eri maiden myyntivoittoverotusta voi vertailla esimerkiksi osoitteessa: <https://taxsummaries.pwc.com/quick-charts/capital-gains-tax-cgt-rates>.

10 EU Tax Observatory. (2023). Global Tax Evasion Report 2024, s. 55–56. <https://www.taxobservatory.eu/publication/global-tax-evasion-report-2024/>

11 Tax Foundation. (14.3.2023). Capital Gains Tax Rates in Europe. Haettu 24.1.2024 osoitteesta <https://taxfoundation.org/data/all/eu/capital-gains-tax-rates-in-europe-2023/>

12 Ks. esim. Valtiovarainministeriö. (2010). Verotuksen kehittämistyöryhmän loppuraportti. Valtiovarainministeriön julkaisuja 51/2010, s. 197–200. <https://vm.fi/julkaisu?pubid=3801> tai Eerola, E., & Ropponen, O. (2015). Mihin perintöveroa tarvitaan?. VATT Policy Brief 1-2015. <https://vatt.fi/mihin-perintoveroa-tarvitaan->

13 OECD. (2021). Inheritance Taxation in OECD Countries. OECD Tax Policy Studies No. 28., kuvaajat 3.11 ja 3.12. <https://doi.org/10.1787/e2879a7d-en>

Sekä myyntivoitto- että perintö- ja lahjaverotuksen osalta Suomessa asuvan on helppoa löytää kohdemaita, joissa näitä veroja ei peritä tai joissa verotus on Suomea merkittävästi kevyempää. Tämä voi luoda varakkaille verovelvollisille kannusteen muuttaa ulkomaille ennen omaisuuden luovutusta.

Suomalaisten varallisuudesta noin puolet muodostuu Tilastokeskuksen viimeisimmän, vuotta 2019 koskevan varallisuustilaston mukaan omassa asuinkäytössä olevista asunnoista¹⁴. Oma asunto on tärkein omaisuuslaji kaikissa muissa varallisuusluokissa paitsi varakkaimmassa kymmenesosassa, jossa rahoitusvarallisuus nousee asuntovarallisuutta merkittävämmäksi eräksi. Varakkain kymmenys omistaa peräti 63 prosenttia kaikista rahoitusvaroista, joiksi luetaan muun muassa osakkeet, rahasto-osuudet, talletukset sekä säästö- ja sijoitusvakuutukset.¹⁵

Toiseen maahan muuttaminen voi olla verotuksellisesti kannattavaa eritoten silloin, kun suunnitelmassa on merkittävän sijoitusvarallisuuden realisointi tai eteenpäin luovutus. Kiinteistöjen kohdalla verotuksellisella asuinmaalla ei sen sijaan ole merkitystä, koska Suomessa sijaitsevien kiinteistöjen veronalaiset luovutusvoitot katsotaan pääsääntöisesti aina Suomesta saaduksi tuloksi, ja verotetaan siten Suomessa tulonsaajan asuinpaikasta riippumatta. Vastaavasti perintö- ja lahjaverot tulevat aina maksaa Suomeen, jos luovutuksen kohteena on Suomessa sijaitseva kiinteistö. Kiinteistövarallisuuden luovutuksia koskevista poikkeussäännöistä johtuen keskiverto suomalainen ei siis voi saavuttaa merkittävää verotuksellista etua muuttamalla ulkomaille. Paljon sijoitusomaisuutta omaavalle maastamuutolla saavutettava verohyöty voi sen sijaan olla merkittävä.¹⁶

Verotuksellisista syistä tapahtuva maastamuutto on pääsääntöisesti täysin laillista toimintaa. Aina näin ei kuitenkaan ole. Kun verovelvollinen tosiasiallisesti muuttaa ulkomaille ennen omaisuutensa realisointia tai muuta luovutusta, on kyse voimassaolevien lakien mahdollistamasta verosuunnittelusta. Jos verovelvollinen sen sijaan siirtää verottajaa erehdyttääkseen verotukselliset asuinkirjansa väliaikaisesti ulkomaille ilman, että tosiasiallista muuttoa tapahtuu, on kyseessä keinotekoinen järjestely ja laiton verovilppi. Järjestelyjen, joissa verovelvollinen muuttaa verosyistä lyhyeksi aikaa ulkomaille realisoidakseen sijoitusomaisuutensa, ja palaa pian sen jälkeen Suomeen, voidaan katsoa asettuvan

14 Tilastokeskus lopetti vuosittaisen varallisuustilastojen ylläpidon vuonna 2005, kun Suomessa luovuttiin varallisuusverosta. Sen jälkeen Tilastokeskus on kerännyt tietoa suomalaisten varallisuudesta kolmen vuoden välein toteutettujen varallisuustutkimusten muodossa. Tuorein julkaistu tutkimus käsittelee vuoden 2019 tietoja.

15 Tilastokeskus. (2021). Kotitalouksien varallisuus 2019. Suomen virallinen tilasto, s. 15–16. https://www.stat.fi/til/vtutk/2019/vtutk_2019_2021-06-08_fi.pdf

16 Suomesta saadut tulot on määritelty TVL 10 §:ssä. Kiinteän omaisuuden käsittelystä perintö- ja lahjatilanteissa säädetään puolestaan PerVL 4 ja 18 §:ssä.

edellä mainittujen välimaastoon. Tässä artikkelissa verovälttelytarkoituksessa tapahtuvalla maastamuutolla viitataan sekä keinotekoiisiin että laillisiin maastamuuttotilanteisiin, joilla tavoitellaan myyntivoitto-, lahja- tai perintöverolta välttymistä¹⁷.

2.2 Maastamuuton jälkeisen verovelvollisuuden laajentaminen

Maahanmuuttotilanteisiin liittyviä verotuksellisia ongelmia voidaan ratkaista niin kutsutulla arvonnousuverolla. Verosta käytetään myös nimeä maastapoistumisvero ja maastamuuttovero, jotka juontavat juurensa kansainvälisesti käytetystä exit tax -termistä.

Arvonnousuveron tavoitteena on laajentaa valtion verotusoikeus koskemaan myös niitä kyseisessä maassa kerrytettyjä arvonnousuja, jotka realisoituvat henkilön muutettua pois maasta. Veron tarkoituksena ei siis ole estää tai hankaloittaa maasta muuttamista, vaan vaikuttaa ainoastaan siihen, miten verotusoikeus jakaantuu vanhan ja uuden asuinvaltion välillä. Laajentamalla lähtömaan verotusoikeutta se myös ehkäisee keinotekoisia maastamuuttojärjestelyjä, koska niillä ei enää pysty saavuttamaan veroetuja.

Valtiovarainministeriön vuonna 2020 julkaisemassa selvityksessä vertailtiin 16 maan maastamuuton jälkeisiin omaisuuden luovutuksiin liittyviä verosäännöksiä¹⁸. Näistä 13 soveltaa joko arvonnousuveroa tai on muulla tapaa laajentanut maastamuuton jälkeistä verovelvollisuutta. Arvonnousuvero on käytössä Saksassa, Norjassa, Tanskassa, Alankomaissa, Puolassa, Itävallassa, Ranskassa, Espanjassa ja Yhdysvalloissa. Ruotsissa, Yhdistyneessä kuningaskunnassa, Irlannissa ja Belgiassa on puolestaan käytössä muuta lainsäädäntöä, joka laajentaa verovelvollisuutta tietyksi ajaksi maastamuuton jälkeen. Vain kolmessa 16:sta vertailumaasta maastamuuton jälkeistä verovelvollisuutta ei ole laajennettu lainkaan. Kansainvälisesti tarkasteltuna arvonnousuvero tai muu maastamuuton jälkeistä verovelvollisuutta laajentava lainsäädäntö on siis hyvin yleistä.

Suomessa päätös arvonnousuveron käyttöönottamisesta tehtiin vuonna 2021, ja lainvalmistelu käynnistettiin pian käyttöönottopäätöksen jälkeen. Loppuvuodesta 2022 Sanna Marinin hallitus päätyi kuitenkin vetämään pois arvonnousuveroa koskevan lakiesityksen hallituspuolue keskustan asetuttua vastustamaan jo kertaalleen sovittua lakiuudistusta. Tämän seurauksena Suomi lukeutuu edelleen siihen joukkoon, joka ei ole turvannut verotusoikeuttaan maassa asumisaikana kerrytettyihin arvonnousuihin erillisen arvonnousuveron avulla.

17 Tarkasteltaessa omaisuustulojen suhdetta kohdemaan verotukseen, tarkastelun kohteeksi on perusteltua sisällyttää sekä tosiasialliset että keinotekoiset maastamuutot, koska molemmissa tapauksissa kohdemaan verotuksella voi olla vaikutusta kohdemaan valintaan. Käytetyistä tilastoista ei myöskään käy ilmi, onko kyseessä tosiasiallinen vai keinotekoinen muutto, joten näiden erottelu ei olisi empiirisessä tarkastelussa ollut edes mahdollista.

18 Valtiovarainministeriö. (2020). Selvitys luonnollisten henkilöiden maastapoistumisverosta - Suomessa asumisaikana kertyneen omaisuuden realisoitumattoman arvonnousun verotus maastamuuttotilanteessa. Valtiovarainministeriön julkaisu 2020:9, s. 67–69. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-367-061-7>

2.3 Aiempia selvityksiä verosyistä tapahtuvien muuttojen yleisyydestä

Tilastotietoa Suomesta verovälttelytarkoituksessa tapahtuvasta maastamuutosta ei ole saatavilla ja aihetta käsittelevien tutkimusten ja selvitysten määrä on hyvin rajallinen. Alla on kuvattu lyhyesti tuoreimpia aiheeseen liittyviä selvityksiä.

Finnwatch selvitti vuonna 2020 julkaistussa tutkimuksessaan sitä, suuntautuvatko paljon omaisuustuloja saaneiden muutot muita useammin maihin, joissa omaisuuden luovutuksia ei veroteta¹⁹. Vuosina 2014–2018 tapahtuneet muutot kattavan tutkimuksen tulokset olivat selvät: paljon omaisuustuloja saaneet muuttivat huomattavasti muita useammin maihin, joissa myyntivoittoa ei veroteta. Perintö- ja lahjaveron kohdalla vastaavaa yhteyttä ei havaittu.

Valtiovarainministeriö julkaisi vuonna 2020 selvityksen arvonnousuveron käyttöönoton edellytyksistä²⁰ ja vuonna 2022 lakiesityksen arvonnousuveron käyttöönottamiseksi²¹. Kummassakaan näistä ei arvioitu verovälttelytarkoituksessa tapahtuvien muuttojen määriä, mutta kyseisiin dokumentteihin sisältyvät arviot veromallin verotuottovaikutuksista liittyvät aiheeseen kiinteästi, sillä vaikutusarviot pohjaavat maastamuuttomääriin ja arvioihin maastamuuttajien varallisuusasemasta tai omaisuuden realisoinneista.

Arvonnousuveron käyttöönottoedellytyksiä koskevassa selvityksessä arvioitiin, että vero kohdistuisi vuosittain noin 14 000 maastamuuttajaan, mikäli näiden omistuksessa olisi sijoitusvarallisuutta. Arvio veron piirissä olevien maastamuuttajien määrästä perustui Tilastokeskuksen muuttotilastoihin. Verovaikutusten laskemiseksi kunkin maastamuuttajan oletettiin vastaavan sijoitusvarallisuusasemaltaan keskimääräistä suomalaista. Kun huomioon otettiin vielä muun muassa oletukset sijoitusomaisuuden hankintahinnasta ja muissa maissa perittävistä veroista, saatiin arvonnousuveron vaikutusarvioksi 0–50 miljoonaa euroa. Selvityksessä esitettyyn arvioon on kuitenkin suhtauduttava varauksella. Aiemmat tutkimukset nimittäin osoittavat, että maastamuuttoon liittyy positiivista valikoitumista eli korkeasti koulutettujen ja hyvätuloisten muuttoalttius on muita korkeampaa²². Lisäksi sijoitusvarallisuus on Suomessa keskittynyt hyvin vahvasti varakkaimmalle kymmenykselle, kuten valtiovarainministeriön selvityksessäkkin todetaan. Valtiovarainministe-

19 Finnwatch. (2020). Suuntana paratiisi – Maastamuuttajan omaisuustulojen ja kohdemaan verotuksen välinen yhteys. https://finnwatch.org/images/pdf/Suuntana_paratiisi.pdf

20 Valtiovarainministeriö. (2020). Selvitys luonnollisten henkilöiden maastapoistumisverosta - Suomessa asumisaikana ker-
tyneen omaisuuden realisoitumattoman arvonnousun verotus maastamuuttotilanteessa. Valtiovarainministeriön julkaisu
2020:9. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-367-061-7>

21 Valtiovarainministeriö. (12.8.2022). Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi tuloverolain ja eräiden muiden
lakien muuttamisesta luonnollisten henkilöiden omaisuuden arvonnousutulon johdosta määrättävän veron käyttöönotta-
miseksi. <https://vm.fi/hanke?tunnus=VM188:00/2021>

22 Esim. Kalin, S., Seppo, S., Kauppinen, I., et al. (2019). Verotuksen muutospainet ja tulevaisuus. Valtioneuvoston selvitys-
ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2019:35, s. 44. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-738-3>

riökin toteaa sijoitusomaisuuden keskittymisen tarkoittavan käytännössä sitä, että verotuottovaikutus voisi vaihdella suuresti vuosittain.

Arvonnousuveron käyttöönottoa koskevassa hallituksen esitysluonnoksessa vaikutusarviot pohjasivat puolestaan Verohallinnolta saatuihin tietoihin. Verohallinnon toimittamaan aineistoon oli poimittu tiedot niistä henkilöistä, joista oli tullut vuoden 2019–2021 kattavalla tarkasteluperiodilla Suomessa rajoitetusti verovelvollisia tai joiden verosopimuksen mukainen asuinmaa oli vaihtunut Suomesta joksikin toiseksi maaksi. Näitä tietoja oli yhdistetty muuton jälkeisiin varainsiirtoveroilmoituksiin arvopapereiden luovutusvoitoista ja arvopaperivälittäjien vuosi-ilmoitustietoihin myyntivoitoista. Tällä tavoin veron käyttöönoton vuotuiseksi verovaikutukseksi oli saatu 0–70 miljoonaa euroa. Hallituksen esitysluonnoksessa ei kuitenkaan esitetty lainkaan numeerisia tietoja muuttojen lukumäärästä tai muuton jälkeisistä myyntivoitoista, joten vaikutusarviosta ei ole hyötyä verosyistä tapahtuvien muuttojen määrän arvioinnissa.

Verohallinnon Harmaan talouden selvitysyksikkö käsitteli rajoitetusti verovelvolliseksi hakeutumista vuonna 2019 julkaistussa selvityksessä²³. Selvityksen mukaan Verohallinnon saamien rajoitetusti verovelvolliseksi hakeutumista koskevien ennakkoratkaisuhakemusten määrä on vuositasolla joitain kymmeniä. Ennakkoratkaisun hakeminen on tyypillistä silloin, kun maastamuuttoon liittyy merkittävä verointressi: ulkomaille muuttaja haluaa varmistua siitä, että maastamuutto johtaa verotuksellisesti haluttuun lopputulemaan. Ennakkoratkaisuhakemusten määrän kerrotaan olleen kasvussa jo vuosia. Lisäksi verotarkastuksissa tulee selvityksen mukaan vuosittain vastaan myös keinotekoisia maastamuuttotilanteita.

Harmaan talouden selvitysyksikön selvityksessä kuvattiin myös lyhyesti verosyistä tapahtuvan muuton kohdemaita. Ennakkoratkaisuhakemusten perusteella yritystoiminnasta luopujat suuntaavat tyypillisesti Sveitsiin, missä luovutusvoittoverotukselta on mahdollista välttyä kokonaan. Yritystoiminnan harjoittajia siirtyy puolestaan erityisesti kevyen yritysverotuksen Viroon ja sijoitustoiminnan harjoittajia verohuojennuksia tarjoavaan Luxemburgiin. Verotus vaikuttaisi siis ohjaavan vahvasti kohdemaan valintaa. Harmaan talouden selvitysyksikkö toteaa selvityksessään, että maastamuuttotilanteisiin liittyvän sääntelyn merkitys kasvaa entisestään, kun verotusta lykkäävät välillisen sijoittamisen instrumentit kuten vakuutuskuoret lisääntyvät. Saman huomion on esittänyt myös valtiovarainministeriön asettama eri sijoitusten verokohtelua pohtinut työryhmä 2018 julkaisussa raportissaan²⁴.

23 Verohallinto. (2019). Verovilppi kansainvälisessä sijoitustoiminnassa – Ilmiöt Suomen näkökulmasta. Harmaan talouden selvitysyksikkö. Selvitys 7/2019, s. 51-55. https://www.vero.fi/globalassets/harmaa-talous-ja-talousrikollisuus/selvitykset/2019_07-verovilppi-kansainvalisess%C3%A4lisess%C3%A4-sijoitustoiminnassa.pdf

24 Valtiovarainministeriö. (2018). Eri sijoitusmuotojen verokohtelu. Työryhmäraportti. Valtiovarainministeriön julkaisu 14/2018, s. 213. <https://vm.fi/julkaisu?pubid=26201>

Vakuutuskuoret maastamuuttolanteissa

Vakuutuskuorien eli sijoitussidonnaisten säästöhenkivakuutusten ja kapitalisaatiosopimusten keskeisiin etuihin kuuluu verotuksen lykkääntyminen. Vakuutuksenottaja tai kapitalisaatiosopimuksen solmija (molempiin viitataan myöhemmin termillä sijoittaja) voi useimmiten itse määrittää, mitä sijoituksia vakuutuskuoreen ostetaan ja päättää sijoitus- tuotteilla käytävästä kaupasta. Sijoituskohteet eivät kuitenkaan juridisesti ole sijoittajan omistuksessa, mistä johtuen vakuutuskuoren sisällä tapahtuvasta kaupankäynnistä ei aiheudu veroseuraamuksia.

Pääomatuloveroa vakuutuskuoreen kertyneestä tuotosta maksetaan vain silloin, kun vakuutuskuoresta nostetaan varoja. Verotus voi tästä johtuen lykkääntyä merkittävästi. Jos sijoittaja muuttaa ennen varojen nostoa maahan, jossa nostoja ei veroteta, voi verotukselta välttyä kokonaan. Tämä edellyttää, että henkilö on hakeutunut rajoitetusti verovelvolliseksi tai verosopimuksen perusteella toisessa maassa asuvaksi ennen varojen nostamista. Vakuutuskuoria on näin mahdollista hyödyntää verovälttelytarkoituksessa.

Vakuutuskuoriin sijoitettujen varojen määrä on kasvanut viime vuosina merkittävästi: pelkästään suomalaisten henkivakuutusyhtiöiden tarjoamissa sijoitussidonnaisissa säästöhenkivakuutuksissa ja kapitalisaatiosopimuksissa oli syyskuun 2023 lopussa 37,6 miljardia euroa. Jos mukaan lasketaan myös sijoitussidonnaiset yksilölliset eläkevakuutukset, nousee summa 45 miljardiin euroon.²⁵ Osakesäästötilien kautta sijoitettujen varojen määrä on vakuutuskuoriin verrattuna pieni – kesäkuun 2023 lopussa niiden kautta omistettujen suomalaisosakkeiden arvo ylsi 1,7 miljardiin euroon²⁶. Luvusta kuitenkin puuttuvat ulkomaisiin osakkeisiin tehdyt sijoitukset sekä osakesäästötileillä olevat käteisvarat, joten kokonaisuudessaan osakesäästötilien arvo voi nousta huomattavasti korkeammaksi. Kattavia tilastoja varojen kokonaismäärästä ei ole saatavilla. Sijoitusmuodon rooli saattaa lisäksi jatkossa kasvaa, sillä vuoden 2024 alusta tilille talletettävien varojen ylärajaa nostettiin 50 000 eurosta 100 000 euroon. Verotusta lykkäävänä sijoitusinstrumenttina osakesäästötiliin liittyvät samat verotushaasteet kuin vakuutuskuoriin.

Suomalaisten omistamista ulkomaisista vakuutuskuorista ei ole saatavilla yhtä kattavia tietoja. Verohallinto saa näitä koskevia tietoja OECD:n Common Reporting Standardiin (CRS) perustuvan automaattisen finanssilitietojenvaihdon kautta, mutta kaikki maat eivät ole CRS-raportoinnin piirissä. Vuonna 2020 CRS:n kautta raportoitujen suomalaisasiakkaiden nimissä olevien vakuutuskuorien arvo ylsi yli 6 miljardiin euroon.²⁷ Aikaisemmin kokonaismäärän on arvioitu liikkuvan 10 miljardin euron tuntumassa²⁸.

25 Finanssiala. (6.11.2023). Vakuutussäästöt 09/2023 -tilasto. Haettu 31.1.2024 osoitteesta <https://www.finanssiala.fi/julkaisut/vakuutussaaastot-09-2023/>

26 HE 44/2023. Hallituksen esitys eduskunnalle osakesäästötilistä annetun lain 5 §:n muuttamisesta. <https://www.finlex.fi/esitykset/he/2023/20230044>

27 Verohallinto. (2022). Vakuutuskuoret ja harmaa talous – Selvitys ulkomaisista vakuutus- tuotteista saatavista tiedoista ja niiden hyödyntämisestä. Harmaan talouden selvitysyksikkö. Selvitys 1/2022, s. 15. https://www.vero.fi/globalassets/harmaa-talous-ja-talousrikollisuus/selvitykset/2022_01-vakuutuskuoret-ja-harmaa-talous.pdf

28 Verohallinto. (2019). Verovilppi kansainvälisessä sijoitustoiminnassa – Ilmiöt Suomen näkökulmasta. Harmaan talouden selvitysyksikkö. Selvitys 7/2019, s. 46. https://www.vero.fi/globalassets/harmaa-talous-ja-talousrikollisuus/selvitykset/2019_07-verovilppi-kansainvalisess%C3%A4lisess%C3%A4-sijoitustoiminnassa.pdf

Maastamuuton kohdentumista on selvitetty myös valtioneuvoston teettämässä verotuksen muutospainetta ja tulevaisuutta koskevassa raportissa, joka julkaistiin vuonna 2019²⁹. Raportissa tarkasteltiin muun muassa sitä, suuntautuvatko Suomesta muuttavien maastamuutot matalamman verotuksen maihin eli ohjaako kohdemaan verotus muuttopäätöksiä. Tarkastelu oli kuitenkin rajattu palkansaajiin ja ansiotuloverotukseen. Tulokset osoittavat, että Suomesta muutetaan yhtälailla sekä korkean verotuksen maihin (etenkin muihin Pohjoismaihin) että matalamman verotuksen maihin (kuten Yhdysvaltoihin ja Iso-Britanniaan). Johtopäätöksenä esitetään, että maastamuuton ja kohdemaan verotuksen välillä ei vaikuta olevan selvää yhteyttä. Tuloksia tulkitessa on kuitenkin tärkeää huomioida, että tutkimuksessa keskityttiin yksinomaan ansiotuloverotukseen. Tässä Finnwatchin tutkimusraportissa kiinnostuksen kohteena on sen sijaan sijoitusomaisuuden myyntivoittoverotus sekä perintö- ja lahjaverot.

3. Millaisiin maihin varakkaimpien muutot suuntautuvat muita useammin?

3.1 Muuttojen kohdemaat eri omaisuustuloryhmissä

Finnwatch analysoi Tilastokeskuksen tilastotietoja selvittääkseen, onko kohdemaiden verotuksella ja maastamuuttajien omaisuustuloilla havaittavissa keskinäistä yhteyttä. Tutkimus on päivitys vuonna 2020 julkaistuun Finnwatchin raporttiin³⁰, jossa tarkasteltiin muuttavatko paljon omaisuustuloja saaneet muita herkemmin kohdemailhin, joissa myyntivoitto-, perintö- tai lahjaverot ei peritä. Nyt tavoitteena on lisäksi selvittää, onko muuttojen kohdemaissa tapahtunut muutoksia edelliseen tarkastelukertaan nähden.

Analyysissa on käytetty Tilastokeskukselta tilattua maastamuuttoaineistoa³¹, josta ilmenee vuosina 2019–2022 tapahtuneet maastamuutot kohdemaittain ja omaisuustuloluokittain eriteltyinä. Tulotiedot ovat maastamuuttoa edeltävältä vuodelta ja aineistosta on

29 Kalin, S., Seppo, S., Kauppinen, I., et al. (2019). Verotuksen muospaineet ja tulevaisuus. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2019:35. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-738-3>

30 Finnwatch. (2020). Suuntana paratiisi – Maastamuuttajan omaisuustulojen ja kohdemaan verotuksen välinen yhteys. https://finnwatch.org/images/pdf/Suuntana_paratiisi.pdf

31 Tilastokeskus on koostanut aineiston seuraavista Tilastokeskuksen ylläpitämistä tilastoista: Muuttoliike ja Tulonjakotilasto.

rajattu ulos alle 25-vuotiaat maastamuuttajat³². Omaisuustuloiksi on Tilastokeskuksen luokittelun mukaisesti katsottu vuokra-, korko- ja osinkotulot, omaisuuden veronalainen luovutusvoitto sekä yksityiseen vakuutukseen perustuvat eläkkeet ja muut omaisuustulot verotuksesta³³. Osinkotuloihin sisältyvät sekä verottomat että veronalaiset osinkotulot ja osuuskuntien ylijäämät.

Näillä rajauksilla maastamuuttajien kokonaismäärä oli tarkastelukaudella 43 326 henkilöä. Näistä 1 122:n maastamuuttajan kohdemaata ei ollut Tilastokeskuksen tiedossa, joten kyseiset muutot rajattiin ulos analyysistä. Jäljelle jääneistä muutoista 4 469 rajattiin puolestaan ulos puuttuvien tulotietojen vuoksi. Tilastokeskuksen peittosäännösten vuoksi aineistosta rajautuivat ulos myös maastamuutot, jotka suuntautuivat sellaisiin maihin, joihin oli muuttovuonna muuttanut alle 10 henkilöä. Näiden osalta tuloluokkatieto on yksityisyyden suojelemiseksi peitetty, vaikka se olisi Tilastokeskuksen tiedossa. Tämä pienseni tarkasteluun tulevien muuttojen määrää vielä 866:lla. Edellä mainittujen muokkausten jälkeen jäljelle jäi 36 869 maastamuuttoa, jotka suuntautuivat 79 eri kohdemaan.

Tarkasteluun valikoituneen joukon keskuudessa kaikkein suosituimpia muuttokohteita olivat Ruotsi, Viro, Yhdistynyt kuningaskunta, Saksa ja Espanja. Kärkiviisikko vastasi muilta osin edellisen tarkastelukerran suosituimpia muuttokohteita, mutta Espanja oli nyt kiihannut edellisellä kerralla sijaa viisi pitäneiden Yhdysvaltojen edelle. Vuosien 2014–2018 muutot kattaneessa aineistossa Espanja oli kuudenneksi suosituin muuttokohde. Nyt maiden keskinäinen järjestys oli päinvastainen.

Koska analyysin tavoitteena oli selvittää, eroavatko isoja omaisuustuloja saaneiden muuttajien kohdemaat muiden maastamuuttajien kohdemaista, oli määritettävä, mitä pidetään isoina omaisuustuloina. Rajaksi asetettiin edellisen tarkastelukerran tapaan 50 000 euron omaisuustulot muuttoa edeltäneeltä vuodelta. Näin suuria omaisuustuloja voidaan pitää kohtalaisen luotettavana indikaattorina huomattavasta sijoitusomaisuudesta, jolloin

32 Rajauksen tavoitteena on rajata aineistosta ulos vanhempien mukana muuttavat alaikäiset lapset sekä valtaosa ulkomaille suuntaavista opiskelijoista. Näitä ryhmiä ei pidetty analyysin kannalta relevantteina, koska em. ryhmien kohdemaan valintaa ohjaavat vahvasti vanhempien päätökset tai opiskelumahdollisuudet eikä näihin ryhmiin kuuluville ole useimmiten voinut ehtiä kertymään merkittävää varallisuutta. Alle 25-vuotiaat sijoittuisivat pääosin alle määritetyn omaisuustulorajan jäävään ryhmään ja niiden huomattavasti suurempi määrä ko. ryhmässä saattaisi haitata ryhmien välistä vertailua. Toisin sanoen tulokset kertoisivat mahdollisesti enemmän siitä, että eri elämäntilanteessa olevat muuttavat eri kohdemaihin kuin maastamuuttajan omaisuustulojen ja kohdemaan verotuksen välisestä yhteydestä.

33 Tilastokeskuksen omaisuustulotiedot pohjaavat Verohallinnon rekistereihin eikä niihin sisälly sellaisia tuloja, joita ei ole ilmoitettu verottajalle. Verohallinto ei aina saa tietoa ulkomaisista omistuksista tai niihin liittyvistä tuloista. Tiedonsaanti on lisääntynyt merkittävästi vuonna 2017 alkaneen automaattisen tietojenvaihdon seurauksena, mutta tiedonsaantia rajoittaa edelleen moni tekijä. Tällaisia ovat esimerkiksi sopimusten ulkopuolella olevat maat ja bulvaanijärjestelyt. Lisäksi tiedoista puuttuvat jälkiverotustiedot eli esimerkiksi automaattisen tiedonvaihdon perusteella tai verotarkastuksen seurauksena verottajalle paljastuneet tulot. Jälkiverotustiedot on säädetty julkisiksi vuodesta 2022 alkaen (HE 105/2022 vp, Hallituksen esitys eduskunnalle verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain muuttamisesta).

kohdemaan myyntivoitto-, perintö ja lahjaverotuksella voisi olla vaikutusta kohdemaan valintaan³⁴. Rajan ylittäviä omaisuustuloja oli aineistossa 367 maastamuuttajalla.

Kunkin kohdemaan osalta selvitettiin, kuinka iso osuus kaikista yli 50 000 euroa omaisuustuloja saaneista maastamuuttajista suuntasi kyseiseen maahan. Vastaavasti selvitetiin, mikä oli kyseiseen maahan muuttaneiden osuus alle 50 000 euroa omaisuustuloja saaneiden muutoista. Seuraavaksi näitä osuuksia verrattiin toisiinsa ja maat laitettiin osuuksien erotuksen mukaiseen järjestykseen. Tällä tavoin saatiin selville, mihin kohdemaan yli 50 000 euroa omaisuustuloja saaneet muuttivat muita todennäköisemmin. Kymmenen kärki on esitetty Taulukossa 1.

Taulukko 1: Kohdemaat, joihin suuria omaisuustuloja saaneet muuttivat muita todennäköisemmin

Kohdema	Muutot yhteensä	Yli 50 000 € omaisuustuloja saaneiden muutot	Kohdemaan osuus kaikista yli 50 000 € omaisuustuloja saaneiden muutoista	Alle 50 000 € omaisuustuloja saaneiden muutot	Kohdemaan osuus kaikista alle 50 000 € omaisuustuloja saaneiden muutoista	Ero osuuksissa (%-yksikköä)	Tod. näk. kerroin*
Sveitsi	961	49	13,4 %	912	2,5 %	10,9 %	5,3
Singapore	174	11	3,0 %	163	0,4 %	2,6 %	6,7
Espanja	2,047	29	7,9 %	2,018	5,5 %	2,4 %	1,4
Arabiemiraatit	234	10	2,7 %	224	0,6 %	2,1 %	4,4
Ruotsi	4,868	56	15,3 %	4,812	13,2 %	2,1 %	1,2
Luxemburg	158	9	2,5 %	149	0,4 %	2,0 %	6,0
Ranska	974	14	3,8 %	960	2,6 %	1,2 %	1,5
Yhdysvallat	2,032	23	6,3 %	2,009	5,5 %	0,8 %	1,1
Kypros	71	3	0,8 %	68	0,2 %	0,6 %	4,4
Portugali	303	5	1,4 %	298	0,8 %	0,5 %	1,7

**Todennäköisyyskerroin kuvastaa sitä, kuinka moninkertaisella todennäköisyydellä yli 50 000 euroa omaisuustuloja saaneiden muutot suuntautuivat kuhunkin kohdemaan alle 50 000 euroa tuloja saaneisiin verrattuna. Kerroin on laskettu seuraavasti: Kohdemaan osuus kaikista yli 50 000 euroa omaisuustuloja saaneiden muutoista / Kohdemaan osuus kaikista alle 50 000 euroa omaisuustuloja saaneiden muutoista. Todennäköisyyskerroimet on laskettu ennen taulukossa esitettyjen prosenttilukujen pyöristämistä.*

34 Esimerkiksi Helsingin pörssin keskimääräisellä 3–5 prosentin osinkotuotolla 50 000 euron osinkotulot edellyttäisivät yli miljoonan euron osakesalkkua. On kuitenkin huomionarvoista, että verovelvollisella voi myös olla merkittävää sijoitusvarallisuutta ilman, että henkilöllä on lainkaan omaisuustuloja. Esimerkiksi vakuutuskuoreen tai sijoitusrahastoon kertyvästä varallisuudesta ei realisoidu tuloja ennen kuin niistä lunastetaan ulos varoja.

Taulukossa esitetty kärkikymmenikkö koostuu isoilta osin samoista maista kuin edellisellä tarkastelukerralla: myös tuolloin Sveitsi, Singapore, Espanja, Arabiemiraatit, Luxemburg, Ranska, Yhdysvallat ja Portugali lukeutuivat maihin, joihin isoja omaisuustuloja saaneet suuntasivat muita useammin. Uusina kohteina kärkikymmenikköön ovat nousseet nyt kaikissa tuloluokissa suosituimpiin kohdemiin lukeutuva Ruotsi sekä saarivaltio Kypros. Listalta putosivat puolestaan Malta ja Latvia.

Yli 50 000 euroa omaisuustuloja saaneiden muutoista peräti 57 prosenttia suuntautui Taulukossa 1 esitettyihin maihin. Alle 50 000 euroa omaisuustuloja saaneiden muutoissa kyseisten kohdemaiden osuus oli 32 prosenttia. Ero oli siis merkittävä: 25 prosenttiyksikköä.

Kärkikymmenikön sisällä suurin muutos on Portugalin putoaminen ykkössijalta kymmenenneksi. Edellisellä tarkastelukerralla Portugalin johtoasema oli melko suvereeni: sinne suuntautuvien muuttojen osuus kaikista muutoista nousi ainoana maana yli 10 prosenttiyksikköä suuremmaksi suurituloisten kohdalla. Todennäköisyys sille, että yli 50 000 euroa omaisuustuloja saanut valitsi kohteekseen juuri Portugalin oli tuolloin 10-kertainen verrattuna todennäköisyyteen, jolla pienempituloiset muutti Portugaliin. Nyt ero muuttajien osuuksissa oli pudonnut 0,5 prosenttiin ja suurituloisten muuttotodennäköisyyden oli enää 1,7-kertainen pienempituloisiin nähden. Yli 50 000 euroa omaisuustuloja saaneiden Portugaliin muuttajien lukumäärä putosi kymmenesosaan siitä, mitä se oli edellisellä tarkastelukerralla.

Merkittävä syy Portugalin suosion hiipumiseen lienee se, että Suomi irtisanoi vuonna 2018 maiden välisen verosopimuksen. Koska Portugali ei tästä huolimatta vahvistanut maiden jo vuonna 2016 neuvottelemia uutta verosopimusta, ovat maat olleet vuodesta 2019 asti verosopimuksettomassa tilassa. Tällä on vaikutusta monien tulotyyppien verotukseen, sillä maiden välillä aiemmin voimassa ollut vuonna 1970 solmittu verosopimus rajoitti Suomen oikeutta verottaa esimerkiksi Suomesta saatuja yksityissektorin eläkkeitä ja Suomessa sijaitsevien osakehuoneistojen myynnistä saatuja tuloja³⁵. Lisäksi verosopimuksen irtisanominen vaikutti muun muassa Suomesta saatujen osinkotulojen lähdeverotukseen. Verotuksen kiristyminen tiettyjen tulotyyppien tapauksessa on todennäköisesti vähentänyt suurituloisten kiinnostusta valita juuri Portugali uudeksi asuinmaakseen. Esimerkiksi Sveitsiin, Luxemburgiin ja Singaporeen muuttaneiden suurituloisten osuudet sen sijaan kasvoivat edelliseen tarkastelukertaan verrattuna. Todennäköisyys sille, että yli 50 000 euroa omaisuustuloja saaneet muuttivat näihin kolmeen maahan oli 5–7-kertainen alle 50 000 euroa omaisuustuloja saaneisiin verrattuna.

Vertailusta selvisi myös vastaavasti, mihin maihin alle 50 000 euroa omaisuustuloja saaneet suuntasivat yli 50 000 euroa tienanneita useammin (ks. Taulukko 2).

35 Ks. esim. Valtiovarainministeriö. (12.4.2018). Suomen ja Portugalin välistä verosopimusta ehdotetaan irtisanottavaksi. Haettu 30.1.2024 osoitteesta <https://vm.fi/-/suomen-ja-portugalin-valista-verosopimusta-ehdotetaan-irtisanottavaksi>

Taulukko 2: Kohdemaat, joihin pienempiä omaisuustuloja saaneet muuttivat suuria omaisuustuloja saaneita todennäköisemmin

Kohdema	Muutot yhteensä	Yli 50 000 € omaisuustuloja saaneiden muutot	Kohdemaan osuus kaikista yli 50 000 € omaisuustuloja saaneiden muutoista	Alle 50 000 € omaisuustuloja saaneiden muutot	Kohdemaan osuus kaikista alle 50 000 € omaisuustuloja saaneiden muutoista	Ero osuuksissa (%-yksikköä)	Tod. näk. kerroin*
Viro	4,785	35	9,5 %	4,750	13,0 %	-3,5 %	0,7
Venäjä	1,133	2	0,5 %	1,131	3,1 %	-2,6 %	0,2
Tanska	1,025	2	0,5 %	1,023	2,8 %	-2,3 %	0,2
Norja	1,213	4	1,1 %	1,209	3,3 %	-2,2 %	0,3
Puola	652	0	0,0 %	652	1,8 %	-1,8 %	0,0
Kiina	808	2	0,5 %	806	2,2 %	-1,7 %	0,2
Intia	699	1	0,3 %	698	1,9 %	-1,6 %	0,1
Irak	255	0	0,0 %	255	0,7 %	-0,7 %	0,0
Kreikka	340	1	0,3 %	339	0,9 %	-0,7 %	0,3
Vietnam	221	0	0,0 %	221	0,6 %	-0,6 %	0,0

**Todennäköisyyskerroin kuvastaa sitä, kuinka moninkertaisella todennäköisyydellä yli 50 000 euroa omaisuustuloja saaneiden muutot suuntautuivat kuhunkin kohdemaan alle 50 000 euroa tuloja saaneisiin verrattuna. Kerroin on laskettu seuraavasti: Kohdemaan osuus kaikista yli 50 000 euroa omaisuustuloja saaneiden muutoista / Kohdemaan osuus kaikista alle 50 000 euroa omaisuustuloja saaneiden muutoista. Todennäköisyyskerroimet on laskettu ennen taulukossa esitettyjen prosenttilukujen pyöristämistä.*

Alle 50 000 euroa omaisuustuloja saaneiden muutot suuntautuivat suurituloisia useammin Viroon, Venäjälle, Tanskaan, Norjaan, Puolaan, Kiinaan, Intiaan, Irakiin, Kreikkaan ja Vietnamiin. Edelliseen tarkastelukertaan verrattuna muutoksia on tapahtunut tässä kärkekkymmenikössä enemmän kuin suurituloisten suosimissa kohteissa. Uusina kohdemaina listalle nousivat Intia, Irak, Kreikka ja Vietnam. Joukosta putosivat puolestaan Saksa, Yhdistynyt kuningaskunta, Ruotsi ja Australia. Nämä neljä olivat kuitenkin absoluuttisesti tarkasteltuna edelleen hyvin suosittuja kohdemaita – niiden putoaminen listalta kertoo siis ennen kaikkea siitä, että pienempituloisten osuus ei enää ollut kyseisiin maihin muutaneiden kohdalla kaikista suurin isoja omaisuustuloja saaneiden osuuteen verrattuna.

Kaiken kaikkiaan hieman yli 30 prosenttia alle 50 000 euroa omaisuustuloja saaneiden muutoista suuntautui Taulukon 2 maihin. Yli 50 000 euroa omaisuustuloja saaneiden keskuudessa kyseisten kohdemaiden osuus jäi alle 13 prosenttiin kaikista tuloluokan muutoista. Ero osuuksissa oli siis 17 prosenttiyksikköä.

Seuraavan luvun analyysissä on vertailtu muuttojen kohdemaiden myyntivoitto-, perintö- ja lahjaverotusta. Analyysissä on keskitytty niihin 20 maahan, joissa kohdemaan suosio

yli ja alle 50 000 euroa omaisuustuloja saaneiden keskuudessa erosi toisistaan eniten eli taulukoissa 1 ja 2 esiintyviin maihin. Maiden verotusta koskevat tiedot on haettu pääosin tilintarkastus- ja konsultointiyritys PwC:n laatimista maakohtaisista veroyhteenvedoista³⁶.

3.2 Muuttokohteena olevan maan myyntivoittoverotuksen ja muuttajan omaisuustulojen välillä selkeä yhteys

Isoja omaisuustuloja saaneiden muita useammin suosimien muuttokohteiden kärkijoukossa oli useita maita, jotka eivät peri lainkaan veroa sijoitusten myyntivoitoista. Puhuttaasti tällaisia maita ovat Sveitsi, Singapore, Arabiemiraatit ja Kypros³⁷. Myös Luxemburgissa myyntivoittoveroilta välttyy kokonaan, jos sijoitusten omistusaika on ollut pidempi kuin kuusi kuukautta eikä omistus ylitä 10 prosentin ylärajaa³⁸. Sveitsin, Singaporen ja Kyproksen kanssa laaditut verosopimukset antavat myös verosopimuksen mukaiselle asuinmaalle yksinoikeuden myyntivoittojen verotukseen, mistä johtuen niin kutsuttu kolmen vuoden sääntö (ks. luku 2.1) ei päde ja Suomella ei ole verotusoikeutta muuton jälkeen realisoituviin myyntivoittoihin. Arabiemiraattien ja Luxemburgin kohdalla tilanne on toinen, ja henkilön tulee näihin maihin muuttaessa varmistua siitä, ettei hänelle jää Suomeen lainkaan olennaisia siteitä ja että hänet katsotaan heti muuttohetkestä lähtien Suomessa rajoitetusti verovelvolliseksi. Muussa tapauksessa Suomella voi olla verotusoikeus muuttovuotta seuraavan kolmen vuoden aikana realisoituviin myyntivoittoihin.

Espanja, Ranska ja Portugali puolestaan verottavat normaalitilanteessa myyntivoittoja, mutta tarjoavat ulkomaisille avainhenkilöille suunnattua erityisverokohtelua. Erityisverokohtelustatukseen saatuaan henkilön on ollut mahdollista välttyä ulkomailta saatujen sijoitustuottojen verotukselta joko kokonaan tai osittain.

Erityisverokohtelun myöntökriteerit ja sillä saavutettavat veroedut vaihtelevat maittain. Espanja ja Ranska ovat edellyttäneet, että henkilöllä on työsuhde tai johtopositio kyseisessä maassa toimivassa yrityksessä, joten näiden kohdemaiden erityisverokohtelu on ollut pienemmän joukon hyödynnettävissä³⁹. Portugalissa erityisverokohtelua on sen sijaan tarjottu vuoteen 2023 asti myös muun muassa sijoittajille ja eläkeläisille. Espanja verottaa erityisveroaseman saaneita ainoastaan Espanjasta saaduista tuloista. Portuga-

36 PwC Worldwide Tax Summaries: <https://taxsummaries.pwc.com/>. Tarpeen mukaan hyödynnetty myös muita lähteitä.

37 Sveitsissä ja Singaporessa myyntivoitot on vapautettu veroilta, ellei kaupankäynnin katsota olevan ammattimaista. Arabiemiraateissa ei peritä lainkaan tuloveroja luonnollisilta henkilöiltä. Kyproksella veronalaisia ovat vain Kyproksella sijaitseviin kiinteistöihin liittyvät myyntivoitot.

38 Alle 6 kuukautta omistettujen omaisuuserien myyntivoitot verotetaan normaalin progressiivisen tuloveroasteikon mukaisesti. Yli 10 prosentin omistusosuuksien kohdalla maksettavaksi tulee 50 % normaalista tuloverosta.

39 Espanjassa erityisverokohtelu ulotettiin vuonna 2023 koskemaan myös mm. yrittäjiä ja etätyöntekijöitä. Tarkasteluperiodin aikana ohjelman edellytyksenä oli kuitenkin vielä työsuhde.

lissakin erityisverokohteluaseman saanut on voinut tiettyjen kriteerien täytyessä vapautua kokonaan ulkomaisten sijoitustuottojen verotukselta⁴⁰. Portugalissa asuvan henkilön Suomesta saamat osakkeiden myyntivoitot ovat kuitenkin olleet veronalaisia Portugalissa, sillä verosopimusta koskevat kriteerit eivät niiden kohdalla täyty. Ranskassa erityisverokohteluun hyväksytyin saamista ulkomaisista myyntivoitoista verovapaata on ollut 50 prosenttia.

Espanjan ja Ranskan kohdalla Suomen ja kohtemaan välinen verosopimus on antanut koko tarkasteluperiodin ajan myyntivoittojen verotusoikeuden yksinomaan asuinmaalle siitä hetkestä lähtien, kun henkilö katsotaan verosopimuksen mukaan kyseisessä maassa asuvaksi. Portugalin ja Suomen välillä ei sen sijaan ole tarkasteluperiodin aikana ollut voimassaolevaa verosopimusta, joten Suomi on voinut kansallisen lainsäädännön mukaisesti verottaa Portugaliin muuttaneen henkilön tuloja muuttovuonna ja sitä seuraavana kolmena vuotena.

Varakkaiden muita useammin valitsemista kohtemaista Ruotsi ja Yhdysvallat verottavat myyntivoittoja eivätkä tarjoa maahanmuuttajille myyntivoittoverotukselta vapauttavaa erityisverokohtelua. Maat ovatkin hyvin suosittuja kohtemaita myös muiden kuin paljon omaisuustuloja saaneiden keskuudessa. Niiden suosion taustalla lienee siten muita kuin verotuksellisia syitä. Sekä Yhdysvaltojen että Ruotsin kohdalla myyntivoittojen verotusoikeus on yksinomaan verosopimuksen mukaisella asuinmaalla.

Jos puolestaan tarkastellaan niitä maita, joihin alle 50 000 euroa omaisuustuloja saaneet suuntasivat isompituloisia useammin, kymmenen kärkeen mahtuu ainoastaan yksi maa, jossa myyntivoittoja ei veroteta lainkaan. Kyseessä on Irak, jonne suuntautuvien muuttojen syynä lienevät muut syyt kuin verotus. Lisäksi Kreikka tarjoaa maahan muuttaville sijoittajille ja eläkeläisille erityisverokohtelua, joka voi pienentää merkittävästi myyntivoitoista perittäviä veroja. Sijoittajat voivat tiettyjen kriteerien täytyessä valita kiinteäsummaisen verotuksen, jossa ulkomaisista tuloista maksetaan veroa aina 100 000 euroa vuodessa riippumatta tulojen määrästä. Eläkeläisille on puolestaan tarjolla erityisvero-ohjelma, jossa kaikkia ulkomailta saatuja tuloja verotetaan 7 prosentin veroasteella. Muissa pienempituloisten muita useammin suosimissa maissa myyntivoittoja verotetaan joko erillisellä myyntivoittoverolla tai yleisen tuloveroasteikon mukaisesti.

Tiivistetysti isoja omaisuustuloja saavien verovelvollisten muutot suuntautuvat siis selkeästi muita useammin kohteisiin, joissa myyntivoittoveroja ei peritä lainkaan tai niiltä on mahdollista vapautua osittain tai kokonaan. Tällaisia maita oli suuria omaisuustuloja saaneiden suosimien kymmenen kohtemaan joukossa seitsemän. Alle 50 000 euroa omaisuustuloja saaneiden muita useammin suosimien maiden joukossa maita, jotka eivät peri

⁴⁰ Ulkomaisten myyntivoittojen verovapautuksen edellytyksenä on, että myyntivoitot ja muut sijoitustulot voisivat olla veronalaisia myös lähdemassa voimassa olevan verosopimuksen tai OECD:n malliverosopimuksen nojalla (vaikkei lähdevaltio tosiasiallisesti verottaisi tuloja) eikä lähdemaata ole veroparatiisi.

myyntivoittoveroa tai jossa siltä voi osin välttyä erityisverokohtelun vuoksi, oli ainoastaan kaksi. Tulokset viittaavat jälleen siihen, että omaisuustuloilla ja kohdemaan myyntivoittoverotuksella on selkeä yhteys: paljon omaisuustuloja saaneet muuttavat huomattavasti muita useammin maihin, joissa myyntivoitoista ei tarvitse maksaa veroa.

3.3 Kohdemaan perintö- ja lahjaverotuksen kohdalla yhteyttä maastamuuttajan omaisuustuloihin ei havaittu

Isoja omaisuustuloja saaneiden suosimien maiden joukossa oli useita maita, jotka eivät peri lainkaan perintö- tai lahjaveroja. Tällaisia maita ovat Singapore, Arabiemiraatit, Ruotsi ja Kypros. Yhdysvalloissa veroa peritään, mutta liittovaltion perintö- ja lahjavero koskee ainoastaan hyvin suuria omaisuuksia. Vuodelle 2024 vuosittain vaihtuva raja on asetettu 13,61 miljoonaan dollariin. Osavaltioilla voi kuitenkin olla omia perintö- ja lahjaveroja.

Sveitsissä, Espanjassa, Luxemburgissa, Ranskassa ja Portugalissa perintö- ja lahjaveroja (tai niihin vertautuvia leimaveroja) peritään, mutta osa maista on vapauttanut lähisukulaiset verotukselta. Puolison saamat omaisuuserät eivät ole perintö- ja lahjaverotuksen piirissä Sveitsissä, Ranskassa ja Portugalissa. Portugalissa ja Sveitsissä myös suorat jälkeläiset ovat useimmiten vapautettuja näistä veroista. Portugalisiin muuttavan kohdalla olennaista on myös se, että perintö- ja lahjaverot koskevat ainoastaan Portugalissa sijaitsevia omaisuuseriä.

Perintö- ja lahjaveron puuttuminen oli kuitenkin yleistä myös niissä kohdemaissa, joihin alle 50 000 euroa omaisuustuloja saaneet suuntasivat muita useammin. Virossa, Venäjällä, Norjassa, Kiinassa ja Intiassa ei peritä lainkaan perintö- tai lahjaveroa, kun saajana on sukulainen. Intiassa muilta kuin sukulaisilta saatuja lahjoja verotetaan. Tanskassa, Puolassa, Irakissa, Kreikassa ja Vietnamin perintöjä ja lahjoja verotetaan. Tanska on kuitenkin vapauttanut puoliset ja Vietnam useat suorat sukulaiset verotukselta.

Perintö- ja lahjaveron osalta yli ja alle 50 000 euroa omaisuustuloja saaneiden muita useammin valitsemat kohdemaat eivät siis eronneet merkittävästi toisistaan. Näin ollen kohdemaan perintö- ja lahjaverotuksella ei vaikuttaisi olevan yhteyttä maastamuuttajan omaisuustuloihin. On kuitenkin huomionarvoista, että perintöjen ja lahjojen kohdalla verovelvollinen on useimmiten perinnön tai lahjan saaja eikä antaja, mistä johtuen kyseessä on monimutkaisempi tarkastelukohde kuin myyntivoittoveron tapauksessa. Syvällisempi analyysi edellyttäisi tietoja myös perinnön tai lahjan saajan asuinmaasta. Tällaista tilastotietoa ei ole saatavilla.

3.4 Tulosten tulkinnasta

Käytetyn aineiston perusteella ei voida vetää johtopäätöksiä syy-seuraussuhteista eli esimerkiksi siitä, ovatko tarkasteltuihin kohdemaihin suunnanneet henkilöt muuttaneet kyseisiin maihin juuri verotuksen vuoksi. Tämä johtuu siitä, että muita kohdemaan valintaan vaikuttavia tekijöitä ei ole analyysissä pystytty kontrolloimaan. Omaisuustulojen ja kohdemaan suotuisan myyntivoittoverotuksen välinen korrelaatio viittaa kuitenkin siihen, että kohdemaan myyntivoittoverotuksella voi olla olennaista vaikutusta siihen, minne suuria omaisuustuloja saaneet henkilöt Suomesta suuntaavat. Maastamuuttajan korkeat omaisuustulot ja kohdemaan suotuisa verotus esiintyvät usein yhdessä.

Suomen veromenetyksen kannalta sillä, onko maastamuuton syynä ollut verotus vai muut syyt, ei myöskään ole merkitystä. Nykylainsäädännön ja Suomen solmimien verosopimusten vuoksi Suomessa kerrytetyt arvonnousut jäävät Suomessa verottamatta, jos verovelvollinen hakeutuu rajoitetusti verovelvolliseksi tai verosopimuksen mukaan toisessa maassa asuvaksi ennen omaisuuden luovutusta – riippumatta siitä, oliko muuton syynä verotus vai muut tekijät.

4. Yhteenvedo

Suomen verolainsäädännön ja verosopimusten vuoksi varakkaimpien henkilöiden on mahdollista välttää omaisuuden luovutukseen liittyvältä verotukselta muuttamalla ulkomaille ennen omaisuuden myyntiä tai muuta luovutusta. Mahdollisuus myyntivoitto-, perintö- tai lahjaverotukselta välttymiseen koskee ainoastaan muuta kuin kiinteistöomaisuutta omistavia henkilöitä, ja asettaa näin eri verovelvolliset hyvin eriarvoiseen asemaan.

Finnwatch tutki vuonna 2020 suuntautuvatko varakkaiden muutot muita useammin maihin, joissa myyntivoitto-, perintö- ja lahjaveroja ei peritä. Tuolloin tulokset olivat selvät: paljon omaisuustuloja saaneet muuttivat huomattavasti muita useammin kohdemaihin, joissa myyntivoittoverotukselta oli mahdollista välttää.

Tämä vuosien 2019–2022 maastamuutot kattava seurantaraportti vahvistaa edellisen tutkimuskerran havainnot muuttajan varallisuusaseman ja kohdemaan myyntivoittoverotuksen välisestä yhteydestä, ja paljastaa samalla mielenkiintoisia muutoksia varakkaiden muuttojen suuntautumisessa.

Varakkaat muuttivat edelleen huomattavasti muita useammin maihin, joissa myyntivoittoveroja ei peritä tai niiltä voi välttää kohdemaan tarjoaman erityisverokohtelun avulla. Niistä kymmenestä maasta, joihin muuttaneiden yli 50 000 euroa omaisuustuloja saaneiden suhteellinen osuus oli tarkasteluperiodilla suurin verrattuna alle 50 000 euroa

omaisuustuloja saaneiden suhteelliseen osuuteen, viisi ei peri lainkaan myyntivoittoveroa sijoitusten omistujan ollessa yli 6 kuukautta ja omistusosuuden jäädessä alle 10 prosenttiin. Kyseessä ovat veroparatiiseinkin tunnetut Sveitsi, Singapore, Arabiemiraatit, Luxemburg ja Kypros. Todennäköisyys sille, että suurituloisen valitsi muuttokohteeseen jonkun näistä viidestä maasta oli 4,4–6,7-kertainen pienempituloiseen maastamuuttajaan verrattuna.

Muista erityisesti suurituloisten suosimista kohdemaista kolme (Espanja, Ranska ja Portugali) tarjoaa ulkomaisille avainhenkilöille erityisverokohtelua, jonka johdosta ulkomailta saatujen sijoitustuottojen verotukselta on mahdollista välttyä kokonaan tai osittain. Portugalissa Suomesta saadut osakkeiden myyntivoitot ovat kuitenkin olleet myös erityisverokohteluun hyväksytyille veronalaisia.

Edelliseen tarkastelukertaan verrattuna kärkikymmenikön sisällä oli tapahtunut merkittäviä muutoksia: Portugalin suosio varakkaiden muuttojen kohdemaana oli romahtanut, ja Sveitsi oli puolestaan kasvattanut suosiotaan olennaisesti. Vuosina 2014–2018 varakkaiden muutoista 12,2 prosenttia suuntautui Portugaliin ja todennäköisyys sille, että varakas muuttaja valitsi kohdemaakseen Portugalin, oli lähes 10-kertainen pienituloiseen muuttajaan verrattuna. Vuosina 2019–2022 Portugaliin suuntasi enää 1,4 prosenttia paljon omaisuustuloja saaneista, ja varakkaiden muuttojen todennäköisyys oli vain 1,7-kertainen pienempituloisiin nähden. Muuttajien vuotuinen määrä putosi kymmenesosaan aiemmasta.

Muutoksen taustalla lienee se, että Suomi irtisanoi vuonna 2018 maiden välisen verosopimuksen. Koska Portugali ei tästä huolimatta vahvistanut maiden neuvottelemaa uutta verosopimusta, ovat maat olleet vuodesta 2019 asti verosopimuksettomassa tilassa. Tällä on ollut kiristävä vaikutus monien tulotyyppien verotukseen, mikä on todennäköisesti vähentänyt suurituloisten kiinnostusta valita juuri Portugali uudeksi asuinmaakseen. Portugalin sijaan suuria omaisuustuloja saaneiden muutot näyttävät nyt suuntautuvan Sveitsiin: sinne muuttaneiden suurituloisten osuus oli nimittäin noussut yli kuudella prosenttiyksiköllä. Yli 50 000 euroa omaisuustuloja saaneista maastamuuttajista Sveitsin valitsi kohdemaakseen peräti 13,4 prosenttia.

Pienituloisempien maastamuuttajien muita useammin suosimien maiden joukossa Irak oli kärkikymmenikön ainoa maa, jossa myyntivoittoja ei veroteta. Lisäksi Kreikka tarjoaa maahanmuuttajille sellaista erityisverokohtelua, joka voi keventää myyntivoittoverotusta merkittävästi. Kaikissa muissa kärkikymmenikköön yltäneissä kohdemaissa myyntivoitot ovat veronalaisia.

Tulokset osoittavat, että korkeilla omaisuustuloilla ja kohdemaan myyntivoittoverotuksella on selkeä yhteys, ja indikoivat sitä, että kohdemaan verotus voi olla paljon omaisuustuloja saavien keskuudessa keskeinen kohdemaan valintaan vaikuttava tekijä. Syy-seuraussuhteen selvittäminen edellyttäisi kuitenkin muiden valintaan vaikuttavien tekijöiden kontrolloimista, mikä ei ollut käytetyllä aineistolla mahdollista.

5. Suositukset

Päätäjille

- Keinotekoisiiin maastamuuttojärjestelyihin perustuvaa verovälttelyä voitaisiin kitkeä tehokkaasti arvonnousuveron avulla. Samalla vero laajentaisi Suomen verotusvallan kattamaan Suomessa kerrytetyt omaisuuden arvonnousut, jotka realisoituvat vasta maastamuuton jälkeen myös niissä tilanteissa, joissa muuton syynä ei ole verovälttely.

Arvonnousuvero tiivistäisi veropohjaa, vaikeuttaisi verovälttelyä, poistaisi vakuutuskuoriin liittyviä ongelmia ja kitkisi haitallista verokilpailua. Lisäksi se lisäisi verotuksen oikeudenmukaisuutta ja toisi valtiolle lisää verotuloja. Suomen tulisi käynnistää uudelleen kansallisen arvonnousuveron valmistelu sekä tähdätä siihen, että EU-maiden arvonnousuverosäännökset harmonisoidaisiin direktiivin avulla.

- Koska verotusta lykkäävät vakuutuskuoret avaavat laajoja mahdollisuuksia verovälttelyyn, tulisi vakuutuskuoret ohittaa verotuksessa. Toisin sanoen kuoreen kertyvää tuottoa tulisi siirtää verottamaan asiakkaan tulona samaan tapaan kuin suoraan omistettujen sijoitusten tuottoja verotetaan.
- Suomen oikeus soveltaa kansalliseen lainsäädäntöön perustuvaa kolmen vuoden sääntöä riippuu eri maiden kanssa solmittujen verosopimusten sisällöstä. Verosopimuksia uudelleen neuvoteltaessa Suomen tulisi aina pyrkiä sisällyttämään verosopimukseen niin kutsuttu ympäty kolmen vuoden sääntö. Tämä on erityisen tärkeää sellaisten maiden kohdalla, joissa ei peritä lainkaan luovutusvoittovero.
- Koska erot eri maiden myyntivoitto- ja pääomatuloverojärjestelmissä ovat keskeinen verovälttelymahdollisuuksia avaava tekijä, tulisi Suomen pyrkiä edistämään myyntivoitto- ja muun pääomatuloverotuksen yhtenäistämistä kansainvälisesti niin EU:ssa kuin globaalistakin. Tämä olisi mahdollista toteuttaa ottamalla käyttöön näitä tulotyyppisiä koskeva EU-tasoinen tai globaali minimivero.
- EU-alueella maiden välinen haitallinen verokilpailu on saanut uusia muotoja ja muun muassa varakkaille maahanmuuttajille tarjottujen erityisvero-ohjelmien määrä on lisääntynyt merkittävästi. Sen sijaan, että Suomi osallistuu itse verokilpailuun laajentamalla hyvätuloisille osaajille tarjottavia veroetuja, Suomen tulisi pyrkiä edistämään EU-tason sääntelyä, jolla määritettäisiin rajat maiden tarjoamille erityisvero-ohjelmille.

Kansalaisille

- Suomen verolainsäädännön vuoksi varakkaat henkilöt voivat välttyä omaisuuden luovutusverotukselta muuttamalla ulkomaille. Valtaosaa suomalaisista mahdollisuus ei kosketa, sillä asuntoihin ja muihin kiinteistöihin liittyvät myyntivoitot verotetaan lähtökohtaisesti aina Suomessa. Mahdollisuus verolta välttymiseen maasta muuttamalla kaventaa veropohjaa ja helpottaa pienen mutta varakkaan joukon verovälttelyä. Lisäksi se ruokkii haitallista verokilpailua ja heikentää verotuksen oikeudenmukaisuutta.

Kansalaisten tulisi olla selvillä oman puolueensa ja edustajansa tukemasta veropolitiikasta sekä pyrkiä vaikuttamaan politiikkaan omalla aktiivisuudella ja kansalaisjärjestöjen kautta.

LIITE 1: Tietoja taulukossa 1 esitettyjen kohteiden verotuksesta

Kohdema	Myyntivoittovero	Perintövero	Lahjavero
Sveitsi	Myyntivoittoa ei veroteta	Perintöjä verotetaan suurimmassa osassa kantoneita; puoliso on kuitenkin vapautettu verolta kaikissa ja suorat jälkeläiset useissa kantoneissa	Lahjoja verotetaan suurimmassa osassa kantoneita; puoliso on kuitenkin vapautettu verolta kaikissa ja suorat jälkeläiset useissa kantoneissa
Singapore	Myyntivoittoa ei veroteta	Perintöjä ei veroteta	Lahjoja ei veroteta
Espanja	Normaalisti myyntivoittoa verotetaan, mutta erityisverokohteluun hyväksyty voi välttyä ulkomaisten sijoitusten myyntivoittoveroilta kokonaan	Perintöjä verotetaan	Lahjoja verotetaan
Arabiemiraatit	Myyntivoittoa ei veroteta	Perintöjä ei veroteta	Lahjoja ei veroteta
Ruotsi	Myyntivoittoa verotetaan	Perintöjä ei veroteta	Lahjoja ei veroteta
Luxemburg	Jos omistusaika on yli 6kk ja omistus yhtiössä alle 10%, myyntivoittoa ei veroteta	Perintöjä verotetaan	Lahjoja verotetaan
Ranska	Normaalisti myyntivoittoa verotetaan, mutta erityisverokohteluun hyväksytyllä vain 50% ulkomaisista myyntivoitoista on veronalaista tuloa	Perintöjä verotetaan; puoliso on kuitenkin vapautettu verolta	Lahjoja verotetaan; puoliso on kuitenkin vapautettu verolta
Yhdysvallat	Myyntivoittoa verotetaan	Yli 13,61 milj. dollarin perintöjä verotetaan liittovaltion toimesta, osavaltiot voivat lisäksi periä omia veroja	Yli 13,61 milj. dollarin lahjoja verotetaan liittovaltion toimesta, osavaltiot voivat lisäksi periä omia veroja
Kypros	Myyntivoittoa ei veroteta	Perintöjä ei veroteta	Lahjoja ei veroteta
Portugali	Normaalisti myyntivoittoa verotetaan, mutta tietyissä tilanteissa erityisverokohteluun hyväksyty voi välttyä ulkomaisten sijoitusten myyntivoittoveroilta kokonaan	Perintöjä verotetaan; läheiskulaiset on kuitenkin vapautettu verolta ja vero koskee vain Portugalissa sijaitsevia omaisuuseriä	Lahjoja verotetaan; läheiskulaiset on kuitenkin vapautettu verolta ja vero koskee vain Portugalissa sijaitsevia omaisuuseriä

Tietojen pääasiallinen lähde: PwC Worldwide Tax Summaries (<https://taxsummaries.pwc.com/>)

LIITE 2: Tietoja taulukossa 2 esitettyjen kohteiden verotuksesta

Kohdema	Myyntivoittovero	Perintövero	Lahjavero
Viro	Myyntivoittoja verotetaan	Perintöjä ei veroteta	Lahjoja ei veroteta
Venäjä	Myyntivoittoja verotetaan	Perintöjä ei veroteta	Lahjoja ei veroteta
Tanska	Myyntivoittoja verotetaan	Perintöjä verotetaan; puoliso kuitenkin vapautettu verolta	Lahjoja verotetaan
Norja	Myyntivoittoja verotetaan	Perintöjä ei veroteta	Lahjoja ei veroteta
Puola	Myyntivoittoja verotetaan	Perintöjä verotetaan	Lahjoja verotetaan
Kiina	Myyntivoittoja verotetaan	Perintöjä ei veroteta	Lahjoja ei veroteta
Intia	Myyntivoittoja verotetaan	Perintöjä ei veroteta	Sukulaisilta saatuja lahjoja ei veroteta
Irak	Myyntivoittoja ei veroteta	Perintöjä verotetaan	Lahjoja verotetaan joissakin tapauksissa
Kreikka	Normaalisti myyntivoittoja verotetaan, mutta erityisverokohteluun hyväksytyllä myyntivoittoverotus voi muodostua hyvin kevyeksi	Perintöjä verotetaan	Lahjoja verotetaan
Vietnam	Myyntivoittoja verotetaan	Perintöjä verotetaan; osa perheenjäsenten välisistä perinnöistä on kuitenkin vapautettu verolta	Lahjoja verotetaan; osa perheenjäsenten välisistä lahjoista on kuitenkin vapautettu verolta

Tietojen pääasiallinen lähde: PwC Worldwide Tax Summaries (<https://taxsummaries.pwc.com/>)

Finnwatch ry
Malminrinne 1B, 2. krs
00180 Helsinki
info@finnwatch.org
www.finnwatch.org
[@Finnwatch1](https://twitter.com/Finnwatch1)